

Šárka Popluhárová:

Morální principy v současném šíitském islámu (zvl. Írán a Irák)

(Posudek od vedoucího diplomové práce)

Zadání práce předpokládalo, že diplomantka porovná morální pravidla požadovaná v dostupných pracích významných současných představitelů sunnitského a šíitského islámu (Qaradáwího, přeloženého do češtiny, a Sistáního, reprodukováného na internetu) a pokusí se sledovat jejich aplikaci v napjaté politické a společenské situaci v Íránu a Iráku. Celou studii bude přirozeně nutné zasadit alespoň krátce do rámce výkladu o historii a zvláštnostech šíitské větve. Autorka poměrně dobře reflektovala svůj úkol v úvodní anotaci, avšak ve vlastním zpracování složité téma z velké části nezvládla. Je to patrné již v počátečních kapitolách, kde se projevuje, že řadu historických a pro ší'ú specifických fakt nezná nebo nechápe. Velmi problematické je zvláště její chápání různých sekt vzniklých z šíitského substrátu.

Výtky, kterých si práce bohužel zaslouží velmi mnoho, uvedu jenom v krátkém schematickém výběru.

Věcné chyby a nevydařené formulace

(s. 12) U čísla 89% je nutno upřesnit, že jde patrně o vztah k počtu *tamních* muslimů, nikoli všech. (s. 15) Prorokův vnuk al-Hasan asi *nebyl* zavražděn, i když někteří šíitští autoři se ho snaží líčit jako mučedníka. Dvanáctníci ani alawité nepatří mezi extrémní sekty. Dvanáctý imám údajně zmizel, či se skryl, v Sámarrá r. 874 a nikoli r. 939. (18) Termín *ma'súm* znamená bezúhonný nebo neomylný, nikoli nejvyšší duchovní autorita. (19) Řadit Abú Dharra al-Ghifářího a Salmána al-Fárisího mezi představitelé *ithná'ašaríje* je poněkud ahistorické. (20) Podobně příliš nekritickým přebíráním šíitského pohledu je jakékoli spojování kanonické redakce Koránu s údajným ustanovením Alího Muhammadovým nástupcem; autorka měla spíše uvést, jaké námitky šíité vznášejí proti 'uthmánské redakci. (23) Nevydařená je formulace o umírněnosti hanafíjského směru k jinověrcům v *záležitostech trestního práva*. (25) U zmínky o *qijásu* by mělo být uvedeno, co to je, tj. analogie. Na téže stránce převrácené rozlišení ortodoxie a ortopraxe. (26) V Somálsku nebyla šarí'a v r. 2006 zaváděna, nýbrž prostě potvrzena její realita i za neexistence státu. (27) Nelze říkat, že *idžtihád* je název pro změnu. V pozdějším textu je vyložen lépe. (27) *Ahl al-bajt* je sice správně vyloženo jako Prorokův rod, ale nelze to vztahovat na všechny šíity. (35) Chybný údaj, že sunnité v Iráku tvoří asi 5%, jinde v textu uváděn odhad správnější. Poněkud zmatený

údaj o počtu sunnitů v Iráku je i na s. 37. (44) Jak rozumět tomu, že *bahá'í* žijí ve 247 zemích? (46) Výklad o novoplatónském vlivu na ismá'ilíji působí dosti zmatečně. (47) V textu o Drúzech je opomenuta jejich velká komunita v Libanonu. Výklady o alawitech nejsou uspokojivé; nejsou rozlišeni syrští *alawíjín* a turečtí *aleviler* a autorka zřejmě nic neví o jejich spojitosti s bektášíji. (49) Nikoli Zajda, ale Zajd. (50) Není jasné, co se tu myslí univerzálními právy. (51) Není uvedeno, odkud autorka čerpala zmíněná 4 pravidla. (55) Autorka podivně zachází s institutem *hawz*, o němž později píše správně. (56) *Baas* - nikoli Bass - je v plném znění Strana arabské socialistické obrody, nikoli „socialistického odboru“; a mimochodem takto označená kapitola se vůbec nezabývá tímto tématem, ale Sistáním. (57) Po invazi nemohlo být v r. 2002, ale až 2003. (s. 89) Staropanensství nelze zakázat, lze jen silně vybízet k sňatkům. (93) Opakovaný rozvod, zde jde snad o trojí pronesení rozváděcí formule.

Jazykové nedostatky

V práci je velmi mnoho jazykových nedostatků. Jde o chyby v prepisech, křiklavé neobratnosti stylu aj. Uvedu správné formy arabských nebo perských slov, které jsou v práci prepisovány chybně nebo různě: *istisláh*, *džizja*, jméno *Rezá* (nikoli Réza), *mardža'* (plná podoba je ovšem *mardža'-i taqlíd*), *nadžis*, súra *al-Má'ida* (nikoli Majda), súra *an-Nisá'* (nikoli Nisa), svaté město Kázimajn aj. U slova *šarí'a* narážejí čeští autoři často na problémy se skloňováním, já sám dávám přednost tvarům podle vzoru žena. Diplomantka střídá nejrůznější vzory, např. gen. *šarí'y* i *šarie* třeba i na stejné stránce. Imámovská *ší'a* se běžně nazývá *ithná'ašaríja* tj. „směr 12“, v recenzované práci převládá rozdělení na dvě slova, která jsou pak každé zvláště skloňované. To je nepřijatelné.

Několik příkladů nezdařených formulací: (34) Chaldejská církev se pokládá za křesťanskou menšinu - správně prostě: je; (40) nastala smrt Chomejního, (39) Nastala nová diktatura, která spočívala ve schválení islámské republiky do ústavy, (55) učil se náboženskému vzdělání - a mnoho podobných. Výklady na sebe často logicky nenavazují, ale to čtenář snadno pozná. Jazykové nedostatky jsou patrné také v anglických textech.

Obecně

Autorka sice přečetla několik standardních prací, ale mnohé nepochopila. Hojně také využívala údaje z internetu, které nedokázala skloubit s literaturou do vlastního jednotně organizovaného textu. Například citace Koránu: někdy podle našeho standardu s číslováním súr, někdy arabským způsobem podle názvu. Navíc nepoužívá jednotně citace podle Hrbkova překladu, jak dnes u nás činí odborný standard. O citacích z použitých zdrojů sama

nepřemýšlí. Například citace morálních pravidel ze slavné knihy al-Qaradáwího přebírá, aniž v odkaze uvádí stránku a aniž vyslovené názory a stanoviska jakkoli komentuje. Práce se tak mívá s cílem, k němuž patřilo zvážení hlásané morálky. Není tu patrná potřebná snaha o propojení některých uváděných morálních postojů s bouřlivým děním ve společnosti. (Přitom by bylo možné zamyslet se nad šíitskou politikou v současném Iráku např. na základě monografie T. Raděje *Irácké povstání v letech 2003-2009*, kterou diplomantka zná.) U „Demografie šíitské populace“ na s. 104-106 není uveden zdroj a některé převzaté údaje nejsou zcela srozumitelné - např. co se rozumí Minimumem požadovaného vyhodnocení aj. Závěr práce vyznívá rovněž nedomyšleně. Obecně znějící fráze o stanovisku vůči fundamentalismu a propojení náboženství, morálky a politiky bohužel nijak z pročteného textu celé práce nevyplývají.

Celkově musím práci bohužel hodnotit jako neuspokojivou. Určitě se za ní skrývá mnoho práce, ale mále skutečného porozumění, málo žádoucí kvality.

V Praze 25. července 2011

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.